

Oud Borne in vogelvlucht, Annie Rae (expositie Galerie Fred Bakker 25 maart-10 mei 2001)

BORNE NIEUW

EEN POLITIEK-BESTUURLIJKE VISIE
OP TOEKOMSTIG BORNE
IN NETWERKSTAD TWENTE

Vastgesteld door de gemeenteraad van Borne op 26 april 2001

INHOUD

Blz.

0.	INLEIDING.....	1
1.	WIE WILLEN WE STRAKS ZIJN?.....	2
2.	WAT ZIJN ONZE KANSEN EN WAT BEDREIGT ONS?.....	7
3.	WAAR RICHTEN WE ONS OP?	9
3.1	WONEN.....	9
3.2	OUDE BORNE	9
3.3	DE KERKDORPEN	10
3.4	BEDRIJFSTERREINEN.....	10
3.5	VOORZIENINGENPAKKET.....	10
3.6	WINKELS.....	11
3.7	VERKEER/PARKEREN.....	11
3.8	DE AGRARISCHE SECTOR.....	12
3.9	TOERISME/RECREATIE.....	13
4.	HOE PAKKEN WE HET AAN?	14
4.1	SAMENWERKING	14
4.2	INTERACTIEVE BELEIDSVORMING	14
4.3	BESTUURLIJKE SAMENWERKING	14
4.4	BESTUURLIJKE EN AMBTELIJKE OPSTELLING VANUIT BORNE.....	15

Bijlage: Toetsstenen voor het hardmaken van de visie Borne nieuw.

0. INLEIDING

Het bestuur van de gemeente Borne heeft een visie opgesteld op toekomstig Borne. Daarbij zijn, nog voordat die visie voldragen was, de meningen en opvattingen die bij de bevolking leven, betrokken.

Een visie opstellen wil eigenlijk zeggen dat je je een voorstelling maakt van toekomstig Borne zoals je je dat zou wensen en voorzover je daar als gemeentebestuur invloed op kunt uitoefenen. Dromen alleen is niet genoeg, want "tussen droom en werkelijkheid staan wetten in de weg en praktische bezwaren, en weemoed ook, die vaak des avonds komt en niemand kan verklaren". Zo'n visie beperkt zich tot uitspraken op een aantal hoofdlijnen. Hoofdlijnen die op hun beurt weer richtinggevend en kaderstellend zijn voor vervolgens uit te werken plannen. Maar het is geen vrijblijvende visie. Afwijken van een eenmaal vastgestelde visie kan alleen op basis van overtuigende argumenten.

1. WIE WILLEN WE STRAKS ZIJN?

Er gaat de komende jaren in Twente, maar ook in Borne, veel gebeuren. Terwijl de oorspronkelijke plannen voor een bestuurlijke organisatie die sturing moest geven aan de toekomstige ontwikkelingen (vorming van Twentestad, vorming van een provincie Twente) schipbreuk leden, bleef de taakstelling onverkort overeind. Uiteindelijk werd als oplossing voor het verankeren van de bestuurlijke regierol, gekozen voor herindeling van gemeenten, zodanig dat krachtige gemeenten ontstaan die in goed onderling overleg en samenwerking de taakstelling moeten verwezenlijken. Borne is en blijft daarom een zelfstandige gemeente. Dit betekent echter niet dat Borne als een geïsoleerde gemeente verdergaat. De netwerkstad waarvan Borne deel uit maakt, moet gaan werken als de duurzame motor van en voor de regio. Dat veronderstelt een intensieve en niet vrijblijvende samenwerking tussen Enschede, Hengelo, Almelo en Borne, gekenmerkt door een nieuwe, transparante en interactieve samenwerkingscultuur.

Borne heeft afscheid genomen van Bornerbroek. Niettemin kan in de komende jaren het inwonertal van Borne met circa 10.000 mensen stijgen naar circa 30.000. Voor een belangrijk deel is die groei dan het gevolg van de nieuwbouw, waarvoor ruimte moet worden gezocht in de Bornse Maten (circa 3250 woningen) en in Borne Noord. Op die plekken wordt, als uitvloeisel van het landelijk beleid op het gebied van ruimtelijke ordening, zoals neergelegd in de Vierde Nota Extra (afgekort als: Vinex), een zogeheten Vinex-locatie gerealiseerd, voor mensen uit de regio, maar ook voor mensen uit Borne. Bouwgrond is schaars in de stedenband Twente.

HET NIEUWE GEMEENTELIJK OPPERVLAK			
		AANTAL HECTARE ERAF	AANTAL HECTARE ERBIJ
Naar Almelo	Bornerbroek/ Zenderen	-/- 1640	
Naar Hof van Twente		/-- 60	
Van ambt Delden	w.o. AzC		+ 200
Per saldo		-/- 1500	
<i>Op een totaal van 4.200 ha: een "aderlating" van 35%</i>			

HET NIEUWE GEMEENTELIJK INWONERTAL (inwoners 1999: 20.750)		
	ERAF	ERBIJ
Bornerbroek/Zenderen	-/- 1778	
Ambt Delden	-/- 6	+ 335
Bouwlocatie Borne Noord 2015 – 2025		+ 3.750
Bouwlocatie Bornse Maten 2005 – 2015		+ 8.000?
Per saldo		+ circa 10.300
<i>Op een huidig totaal van ca. 21.000 inwoners, circa 50% groei, te bereiken omstreeks 2015</i>		

Op een 35% kleiner eigen oppervlak moet dan een groei van 50% aan inwoners worden opgevangen. Ook zal op Borns grondgebied, naar huidige behoefteraming, nog eens circa 180 ha aan bedrijventerreinen moeten worden gerealiseerd.

Dat is veel en het verdraagt zich niet zonder meer met de verderop in deze visie te ontwikkelen ambitie van Borne om zich ook op toeristisch-recreatief terrein verder te ontplooien.

Overigens zal naar verwachting ook los van die ontwikkelingen de agrarische bedrijvigheid in Borne afnemen. De vraag is wel of het voor die taakstelling benodigde ruimtebeslag (uiteindelijk) nodig en/of verantwoord en aanvaardbaar is. Dat vraagt om een voortdurende afweging en om een gefaseerde planning en uitvoering. Dertigduizend inwoners en 180 ha bedrijventerrein, is voor Borne geen doel waarnaar gestreefd wordt, maar de maximale uitkomst van een tot nu toe noodzakelijke taakstelling. Minder dan nodig, niet meer dan gewenst, kan dus ook. Die afweging is niet aan Borne alleen, daar tellen ook andere dan Bornse belangen, met name die van de Netwerkstad Twente. Maar voor Borne geldt dat behoud en uitbouw van de kwaliteit van de leefomgeving voortdurend als zwaarwegend argument zal worden gehanteerd bij het beoordelen van (regionale) groeiplannen. Wij realiseren ons daarbij dat concentratie van woon- en werkfuncties nu eenmaal in het stedelijk gebied van Twente zal plaatsvinden, maar wij weten ook dat juist Borne, gezien zijn ligging, een belangrijke toeristisch-recreatieve functie zal kunnen vervullen. Het bestuur zal daarom nauwgezet bezien of bijvoorbeeld het geplande ruimtebeslag voor bedrijventerreinen wat minder groot kan zijn.

Het wordt hoe dan ook "voller" in Borne, daar hoef je geen ziener voor te zijn. Het van oudsher agrarische karakter van Borne zal niet langer het aanzien van de gemeente bepalen. Dat proces was al enige tijd op gang, maar nu wordt er een forse extra impuls aan gegeven. Van de geleidelijke groei komen we nu in de versnelling, waarin grote delen van Nederland inmiddels zijn beland. Tegenhouden kan niet en dat moeten we ook niet willen. Beïnvloeden en deels een eigen Bornse vorm geven aan ontwikkelingen daarentegen, kan en moet wél. Juist nu we als gemeente aan de vooravond staan van een in vrij korte termijn te realiseren groei, is de vraag gewettigd: Wie willen we straks zijn?

We staan voor de opgave om die geconcentreerde groei zodanig gestalte te geven dat er sprake blijft van een krachtige gemeente, waarin het voorzieningenniveau en het woon- en werkklimaat goed zijn. Een woon- en werkgemeente waarin de tijd niet stil heeft gestaan, maar waarin traditionele waarden herkenbaar vorm hebben gegeven aan eigentijdse ontwikkelingen. Nabijheid, bereikbaarheid, herkenbaarheid, saamhorigheid en gemoedelijkheid, als basiswaarden vertaald naar planologische opzet van centrum en omliggende wijken. Tevens dienend als uitgangspunt bij de opzet en uitbouw van de sociale infrastructuur (voorzieningenpakket) en niet in de laatste plaats een richtsnoer vormend voor bestuurlijke en ambtelijke werkwijzen.

Hoe ziet Borne er op dit moment uit? Een paar feiten op een rij. Kenmerkend voor het huidige Borne (per 1-1-2001) is dat het naast de kern Borne bestaat uit de kerkdorpen Hertme en Zenderen. Elk van deze dorpen heeft een eigen karakter en identiteit. Het totale inwonertal van Borne bedraagt op dit moment 20.750. Als we de statistische gegevens over Borne vergelijken met het Nederlandse gemiddelde, zien we dat in Borne de klasse van 45- tot 49-jarigen het sterkst vertegenwoordigd is, terwijl in Nederland gemiddeld de klasse 30- tot 34-jarigen het grootst is.

Vergeleken met heel Nederland zijn in Borne relatief meer mensen gehuwd en is ook het aantal gezinnen wat groter. Er wonen in Borne weinig allochtonen (4%). De bevolkingsgroei bedroeg in 1997 1,2 inwoners per 1000. In heel Nederland lag dit cijfer tussen de 4 en de 9 per 1000 inwoners, met een uitschieter naar beneden voor Limburg (1,5 per 1000). Het gemiddelde inkomen in Borne is wat lager dan voor Nederland als geheel, maar weer wat hoger dan in Almelo en Enschede.

De meeste bedrijven zijn werkzaam in de commerciële dienstverlening. Ook de meeste werknemers zijn in die sector werkzaam, met nijverheid als goede tweede. Het aantal koopwoningen is groter dan het aantal huurwoningen. De nieuwbouw is vooral gericht op duurdere koopwoningen en (in mindere mate) op goedkope huurwoningen.

Wie de huidige maatschappelijke trends doortrekt, ziet ook in Borne een samenleving ontstaan die gekenmerkt wordt door:

- 24-uurseconomie
- digitalisering van formele en informele contacten en daarmee een vrijwel ongebreidelde horizonverbreding
- vergrijzing: onder meer toenemend aantal niet-deelnemers aan de arbeidsmarkt, toename vrije tijd.

Maar ook, als gevolg van het wegvallen van "de grote verhalen":

- voortschrijdende individualisering
- afnemende sociale controle en steeds meer calculerend burgerschap
- afnemend veiligheidsgevoel.

De gezaghebbende toedeling van waarden waar het in de politiek telkens weer om gaat, zal minder onomstreden plaatsvinden. De afstand tussen bestuur en bestuurd dreigt groter en groter te worden. Factoren die hierbij een rol spelen, zijn gebrek aan informatie en deels ook onbegrip. De traditionele rolverdeling tussen de overheid en andere maatschappelijke partijen is aan het veranderen. Meer professionele bestuurders, buiten de raad om benoemd, zullen tezamen het in toenemende mate verzakelijkende dagelijks bestuur van de gemeente vormen. De raad controleert op hoofdlijnen, maar moet dan wel weten wat het contract inhoudt dat men met het dagelijks bestuur sloot. De raad formuleert de te bereiken maatschappelijke effecten, wijst de middelen toe en ziet erop toe of dat beoogde maatschappelijke effect wordt gerealiseerd. De bestuurders sturen de op het effect gerichte uitvoering. Dat vereist een proces dat zich niet in anonimiteit voltrekt, maar waarvoor aanwijsbare bestuurders en ambtenaren verantwoordelijkheid dragen.

Maar het is natuurlijk ook bepaald niet ondenkbaar dat na de non-senseperiode en de postmoderne levensstijl, gevoed vanuit de "new economy", die de afgelopen decennia kenmerkten, een periode van heroriëntatie wordt ingeluid waarin andere waarden centraal komen te staan en ook de rol van de overheid van karakter verandert.

Maar dat het anders wordt dan nu, is eigenlijk wel zeker. Zeker is ook dat de veranderingen elkaar in een snel tempo zullen opvolgen, veel sneller dan dat in het recente verleden het geval was. Die situatie vraagt om "pro-activiteit". Het accent van het bestuurlijk handelen komt dan te liggen bij het initiëren van activiteiten in plaats van reageren op zich voltrekkende ontwikkelingen. Dat vraagt op zijn beurt weer om een andere bestuurlijke opstelling en om een ambtelijk organisatie die haar antennes op de omgeving heeft gericht.

Beleidsvorming waarbij de visie van bevolking, bedrijfsleven, verenigingen en maatschappelijke instellingen zichtbaar wordt betrokken, alvorens besluiten worden genomen, kortom: interactieve beleidsvorming, is daarbij een noodzaak. "Van binnen naar buiten gericht" luidt hierbij het devies voor de gemeentelijke organisatie. En dan niet alleen volgend, maar ook initiatiefnemend.

Geheel in overeenstemming met het streven van het gemeentebestuur zal Borne als zelfstandige gemeente blijven voortbestaan. Natuurlijk is ook die zelfstandigheid geen gegeven voor de eeuwigheid. Maar wij spreken ons geloof in eigen kunnen uit en zullen waarmaken dat we als zelfstandige gemeente kunnen functioneren. Wij willen als gemeentebestuur in goede samenspraak met de bevolking, maar ook in samenwerking met andere overheden zodanig vormgeven aan de noodzakelijke veranderingen, dat er sprake blijft van: "Borne een gemeenschap apart". Die kwalificatie van onze gemeente vormde het vaandel waaronder in 1996 de toenmalige *Visie van Borne* werd gepresenteerd. Al doet de titel wellicht wat defensief aan, verouderd is die visie van vier jaar geleden geenszins, de kernelementen ervan staan nog altijd overeind. Het streven om binnen de stedenband het karakter, de identiteit en de sociale samenhang van de Bornse leefgemeenschap in essentie te bewaren en de bereidheid om vanuit een zelfstandige positie in samenwerking met de Twentse gemeenten vorm te geven aan een toekomstig Twente, vormden speerpunten van de toenmalige visie. Zij blijven onverkort geldig. De bouwtaak (deels voor de regio en deels voor Borne) heeft inmiddels duidelijker contouren gekregen, de toenmalige gedachten rond concentrische uitbreiding zijn inmiddels gedeeltelijk losgelaten. De (woning)bouwplannen zijn nu meer geconcentreerd op enkele locaties.

De visie uit 1996 richtte zich meer in het bijzonder op de planologische aspecten van toekomstig Borne. De "sociale" kant ervan kwam tot nu toe, in visietermen, minder aan bod. Deze vernieuwde visie wil een integrale kijk geven op wat Borne in de nabije toekomst wil zijn en op de wijze waarop de gemeente zich daarvoor sterk zal maken. Het bestuur is er zich terdege van bewust dat de samenleving, ook die van Borne, "niet maakbaar is". Wel is het zo dat met het voortdurend open staan voor opvattingen en meningen die in de gemeenschap leven, het interactieve bestuurlijke proces kan worden gevoed dat leidt tot passende kaders voor de ontwikkeling van de Bornse samenleving in haar Netwerkstadomgeving. Deze visie wil daartoe een aanzet geven.

2. WAT ZIJN ONZE KANSEN EN WAT BEDREIGT ONS?

De verdere verstedelijking van Netwerkstad Twente concentreert zich op de as: Almelo-Borne-Hengelo-Enschede. De positie daarop van Borne is uniek in de zin dat Borne zowel schakel is in de genoemde stedelijke as, als in de "groene-hart"-verbinding tussen de nieuwe gemeente Denekamp en de nieuwe gemeente Hof van Twente. Staatssecretaris Van der Ploeg wees nog onlangs op de Zenderese Esch, als een groene, cultuurhistorische buffer van formaat die leidraad dient te zijn bij vormgeving en inrichting.

Die positie op het kruispunt van een verstedelijkte as (de rode as) en een recreatief-agrarische (de groene as) biedt mogelijkheden om van beide de kansen te benutten, onder het gelijktijdig zo veel mogelijk terugdringen respectievelijk voorkomen van de potentiële bedreigingen die ze nu eenmaal ook met zich meebrengen.

Als we die kansen en bedreigingen wat nader bezien, dan ontstaat het volgende, nog globale beeld:

KANSEN EN BEDREIGINGEN OP EEN KRUISPUNT VAN ASSEN			
RODE AS		GROENE AS	
KANSEN	BEDREIGINGEN	KANSEN	BEDREIGINGEN
<p>Draagvlak voor kwalitatief goed voorzieningenpakket neemt toe</p> <p>Niet noodzakelijk alle voorzieningen in eigen huis. Samenwerking met steden afhankelijk van goede bereikbaarheid van de voorziening</p> <p>Evenwichtige bevolkingsopbouw. Bouwen voor alleenstaanden; jonge gezinnen</p> <p>Eigen positie innemen in bijvoorbeeld winkelaanbod. Niet méér van hetzelfde, maar inspelen op latente behoeften (markt-onderzoek)</p> <p>Opbouw van een kwalitatief adequaat toegeruste gemeentelijke organisatie</p> <p>"Natuur in de stad"</p>	<p>Verkeersdruk, onder meer op het bestaande centrum</p> <p>Verlies identiteit (onderscheidend vermogen) zoals tot nu gekenmerkt door "bereikbaarheid", "nabijheid" (in fysieke en sociale zin), saamhorigheid, etc.</p> <p>Afnemend veiligheidsgevoel</p> <p>Dichtslibben groene verbinding</p> <p>Sterk groeiende gemeentelijke organisatie (veel plannen, weinig uitvoering)</p> <p>Invoer grootstedelijke problematiek</p>	<p>Uitgangspunt voor toerisme/recreatie (onder meer historische dorpskern, Weleveld, Hertme)</p> <p>Bestending hoofdelementen van het Bornse karakter</p> <p>Groen blijft binnen bereik. Ecologische verbindingzones worden tastbare werkelijkheid</p> <p>Ontwikkeling naar OV-knooppunt</p> <p>(Uitbouw) unieke knowhow ten opzichte van stedelijke partners. "Toeristische ontvangstbalie" in de stedenband</p> <p>Wonen, werken en recreëren op menselijke maat</p>	<p>Uitholling voorzieningenpakket</p> <p>Te eenzijdige ontwikkeling toerisme: evenemententoe-risme</p> <p>Geïsoleerde positie in stedelijk verband</p> <p>Borne wordt een openlucht-museum</p> <p>Vergrijzing door wegtrekken jeugd</p> <p>Overheersing van stedelijk karakter</p> <p>Gemeentelijke organisatie wordt niet gezien als volwaardige partner in de netwerkstad</p> <p>Van tweeën geen</p>

Natuurlijk kun je niet "dorps" blijven en "stads" worden tegelijk. Wie dat probeert, wordt geen van beide. Maar in die vormen doet zich de werkelijkheid ook niet voor. Borne blijft een kleine gemeente nabij het platteland, die overigens wel toegroeit naar een omvang die vergelijkbaar is met andere gemeenten in de regio. Het kent en erkent de belangen en culturen

van stad en dorp en wil vanuit die kennis een bijdrage leveren aan een Borne passende optimalisering van de regio.

3. WAAR RICHTEN WE ONS OP?

In dit hoofdstuk geven wij onze visie op beleidsinhoudelijk terrein. Tegen de achtergrond van verwachte ontwikkelingen en van kansen en bedreigingen voortvloeiend uit de specifieke positie van Borne, geven we op een aantal beleidsvelden aan wat we willen. Het "hoe" komt in hoofdstuk 4 aan de orde.

3.1 WONEN

We gaan vraaggestuurd bouwen, gericht op behoeften in de markt. En de vraag wordt bepaald door de potentiële kopers en huurders uit Borne en de regio. Ervaringen opgedaan in Vinex-locaties elders in het land, laten nogal eens zien dat er gebouwd werd voor een verouderde behoefte. Toen het aanbod gereed kwam, bleek de vraag gewijzigd. Tegen de achtergrond van beeldkwaliteitsplannen zal gestreefd worden naar: ruime koopwoningen in het hogere marktsegment, grondgebonden wonen; wonen voor alleenstaanden. Met minder detailbemoeienis van de overheid, aanmoediging van eigen ondernemerschap (vrije kavels) en meer aandacht voor flexibel bouwen, wordt meer variëteit en duurzaamheid van de woningen nagestreefd.

Daarnaast zal Borne in de sociale sector (huur- en koopwoningen) zo veel mogelijk tegemoetkomen aan de vraag terzake uit eigen gemeente en aan die uit de regio. Van de totale nieuwbouw op de uitleglocaties zal 20% van het aantal woningen worden gerealiseerd in de sociale sector; de overige 80% in de particuliere sector. En ook al is Stroom-Esch een mooie wijk, volgende wijken worden anders.

In tegenstelling tot de huidige praktijk bij veel Vinex-locaties zal de ontsluiting van de nieuwe wijken parallel lopen aan de oplevering (openbaar vervoer, verbindende wegen, fiets- en voetpaden, tunnels e.d.).

3.2 OUD BORNE

Bijzondere aandacht zal worden geschonken aan het behoud van Oud Borne (beschermd dorpsgezicht). Voorkomen zal worden dat intensieve autoverkeersstromen vanuit de nieuwe wijken (en de regio) zich via Oud Borne naar het huidige centrum bewegen. In de structuurvisie centrum zijn hieromtrent voorstellen opgenomen.

Een openluchtmuseumkarakter zal worden vermeden. Wij richten ons op een relatie tussen Ennekersdijk-Meiershof-Klopjeshuizen (Oud Borne) en de "overkant" met de tuinen van Boomkamp, het landgoed Weleveld en de assortimenttuin. Een venster op het Twentse landschap.

3.3 DE KERKDORPEN

Het is vanzelfsprekend dat de visie betrekking heeft op het totale grondgebied van de gemeente Borne. Ten aanzien van de kerkdorpen gelden enkele specifieke toevoegingen. Het eigen karakter van de kerkdorpen Zenderen en Hertme zal zoveel mogelijk worden bewaard. Dat betekent niet dat er louter sprake zal zijn van conserveren. Ontwikkelingen passend in de in deze visie uitgesproken toeristisch/recreatieve ambitie van de gemeente Borne kunnen ook in de kerkdorpen hun beslag vinden. Mede met behulp van meer gerichte bestuurlijke aandacht voor het woon- en leefklimaat zal nagegaan worden welke ontwikkelingsmogelijkheden er voor de kerkdorpen zijn. Dat betekent maatwerk.

3.4 BEDRIJFSTERREINEN

Rond de kern van Borne zijn bedrijfsterreinen gepland. Het betreft De Klufft, Veldkamp en Olthof (gedeeltelijk). Met de realisatie daarvan zal voor een periode die zich uitstrekt tot 2015, aan de bedrijfsterreinenbehoefte zijn voldaan. Binnen die periode zullen geen nieuwe initiatieven tot het aanleggen van bedrijfsterreinen worden ontplooid. De ligging van de thans geplande terreinen nabij de snelwegen en het spoor moet een bereikbaarheid bewerkstelligen voor vrachtverkeer, die niet ten koste gaat van de woonkwaliteit in de woongebieden. Grootschalige industrie verdraagt zich niet met de ambities van Borne als knooppuntgemeente op de rode en de groene Twentse as. Bedrijfsterreinen zullen duurzaam worden ingericht. De gemeente spant zich in om met de daartoe beschikbare instrumenten (onder meer voorkeursrecht gemeenten bij aankoop van gronden) de noodzakelijke gronden in eigendom te verwerven en vanuit die positie een medebepalende stem te hebben in het vestigingsbeleid voor bedrijven. Uiteraard zullen ook bedrijfsverplaatsingen (vanuit centrum naar de bedrijventerreinen) aan de orde zijn.

3.5 VOORZIENINGENPAKKET

Voorzieningen op welzijnsgebied, op het terrein van sport en recreatie en cultuur kunnen in het huidige Borne de toets der kritiek goed doorstaan. Gelijk opgaand met de groei van Borne, zullen de bestaande voorzieningen in kwantitatieve zin tijdig worden aangepast (beschikbaar zijn). Het scala van voorzieningen zal daarentegen qua soort niet wezenlijk worden uitgebreid. Voor een schouwburg bijvoorbeeld is Borne te klein en de schouwburgen in Hengelo, Almelo en Enschede zijn goed bereikbaar. Dat geldt evenzo voor een volledig pakket voortgezet onderwijs. Het gemeentebestuur zal bij vraag naar uitbreiding van het voorzieningenpakket, naar aard van de voorziening, telkens de afweging maken of terzake niet kan worden "meegelift" (en meebetaald?) met een reeds bestaande voorzie-

ning op dat terrein in de regio. Kwaliteit, bereikbaarheid door de doelgroep en prijs van de voorziening, spelen bij die afweging van geval tot geval een belangrijke rol. Ook de voorzieningen uit het bestaande pakket zullen hieraan getoetst worden in het kader van het te voeren subsidiebeleid. Het gebruik van voorzieningen zal in toenemende mate moeten worden bekostigd vanuit bijdragen van de feitelijke gebruikers, zonder dat de situatie ontstaat dat een dergelijk "prijskaartje" mensen de toegang tot kennis, deelname aan cultuuruitingen en ontspanningsactiviteiten wezenlijk belet.

Wel zal het gemeentebestuur zich beraden op de mogelijkheid van het op Borns grondgebied doen vestigen van een voorziening in de sfeer van sport en recreatie met een duidelijk regionale functie, om mede op basis daarvan de regionale uitstraling van Borne te. Nader behoefteonderzoek en verkennen van mogelijke private partners, zijn hier de eerste te nemen stappen.

Wij voorzien een toenemende terugval in de beschikbaarstelling van vrijwilligers als belangrijke stimulators bij het tot stand brengen van "voorzieningen". In overleg met de betreffende sectoren zal worden gezien of (stimulering van) inschakeling van beroepskrachten (denk bijvoorbeeld aan financieel-administratieve taken) tot de oplossingsmogelijkheden behoort.

3.6 WINKELS

Tot het voorzieningenpakket in de nieuwe wijken behoort ook het tijdig gereed hebben van boodschappenwinkels, ontmoetingsruimten, apothekersvestigingen, huisartsenpraktijk, "internetcafé", etc. De behoeften direct in de buurt.

Waar het gaat om het winkelarsenaal, mikken wij, aanvullend op de directe boodschappenbehoefte, op een ontwikkeling die de kant op gaat van regionale specialisatie in een aantal winkelsegmenten (kleding, antiek, galerieën, design, streekeigen producten en delicatessen). Het vestigen van meer "ketenfilialen" zal worden ontmoedigd. Wij overwegen om risicodragend partner te worden in een publiek-private constructie die zich richt op gebiedsontwikkelingen in Borne, om vanuit die positie meer grip te krijgen op de ontwikkelingen in de aard van onder meer het winkelbestand.

3.7 VERKEER/PARKEREN

Borne centrum zal een autoluw karakter dragen, de resultante van een voortdurende afweging van bereikbaarheid en autovrij zijn. Een tweedeling van onze toekomstige gemeente, als gevolg van een scheiding van woon-

gebieden door een belangrijke verkeersader, moet worden voorkomen. Voor de provinciale weg zal daarom een ander tracé worden gezocht. Borne krijgt een rondweg met aansluitingen op doorgaande wegen. Gelijkvloerse kruisingen met de spoorweg zullen worden vermeden. Ongelijkvloerse (fiets)verbindingen tussen woonlocaties en centrum zullen worden onderzocht. Ondergrondse parkeervoorzieningen in het centrum maken reeds deel uit van de bestaande visie op de centrumontwikkeling. Een discussie over betaald parkeren kan daarbij niet vermeden worden. De aanleg van wegen en fietspaden zal worden bekostigd vanuit de planexploitatie. Borne beschikt voorts over enige gelden uit de zogeheten gebundelde doeluitkering, van waaruit kleine projecten tot 25 miljoen (deels) kunnen worden bekostigd. De doorgaande verbindingen, ontsluitingen van nieuwbouwlocaties, etc. zullen in een regionaal verkeers- en vervoersplan moeten worden opgenomen. De vorming van een intergemeentelijk mobiliteitsfonds, gevoed met gelden van Rijk, provincie en gemeenten, gestuurd door de regio, kan de tijdige beschikbaarheid van weg- en OV-verbindingen bevorderen.

Borne heeft redelijke spoorverbindingen, maar het busvervoer is matig. Voor lokaal openbaar vervoer is, behoudens de buurtbus, nog geen oplossing. Het realiseren van een OV-aanbod dat dermate aantrekkelijk is dat de reiziger de auto (ook voor de korte afstanden) laat staan, komt alleen binnen bereik als de auto als bruikbaar alternatief (doorstroming, parkeergelegenheid) vervaagt. Zonder ingrijpen zal die situatie zich naar het zich thans laat aanzien in de te beschouwen periode tot 2015 voordoen. Proactiviteit vereist een visie op dit moment. Die mobiliteitsvisie zal voor een belangrijk deel in regionaal verband tot stand moeten komen. Het collectief vraagafhankelijk vervoer is daarvoor een eerste aangrijpingspunt.

3.8 DE AGRARISCHE SECTOR

De vanouds kenmerkende agrarische bedrijvigheid in Borne zal vanwege een autonome ontwikkeling afnemen. Daarnaast zal deze bedrijvigheid ook afnemen door de afgenomen omvang van het territoire van onze gemeente en de uitgesproken ambitie met betrekking tot toekomstig Borne. Dat betekent echter niet dat Borne afscheid neemt van de agrarische sector. De diverse facetten van het operationele agrarische bedrijf kunnen een verrijking vormen bij de landschappelijke beleving. Mede met het oog op behoud van het karakteristieke Twentse landschap is het toekomstige beleid er daarom op gericht om enkele middelgrote gemengde agrarische bedrijven de gelegenheid te bieden om passend in het landschap hun economische functie te (blijven) vervullen.

3.9 TOERISME/RECREATIE

Borne wil zich profileren als schakelgemeente op het kruispunt van de rode en de groene Twentse as. In regionaal samenwerkingsverband wil het daarom de rol op zich nemen van het regisseren en behartigen van (dag)toeristisch-recreatieve aangelegenheden. Vanuit de Bornse cultuur, die zowel stedelijke als dorpse elementen omvat, acht het bestuur zich in een uitstekende positie om een stimulerende en bemiddelende rol te vervullen bij de uitbouw van toerisme en recreatie in Twente. Een ontwikkelingsrichting zou die naar Weleveld/Hertme kunnen zijn. Daarbij is per definitie samenwerking tussen rode en groene as geboden.

Op eigen grondgebied zal onder meer stedenbouwkundig aandacht worden besteed aan mogelijkheden om bestaande waardevolle boerderijen in het buitengebied na bedrijfsbeëindiging te behouden en in te zetten op toeristisch-recreatieve functies, zoals uitspanningen, kleinschalig kamperen bij de boer, bed & breakfast (zie ook ontwikkeling Weleveld).

Voorts streven wij in dit verband ernaar:

- een duurzame natuurcamping in te richten
- de logiescapaciteit te verruimen
- fiets- en wandelroutes te verbeteren
- de eerdergenoemde sportieve accommodatie met regionale uitstraling nader in te vullen
- het groene karakter van Borne, ook gezien naar openbare beplanting, te versterken.

Borne blijft zich inzetten voor het behoud van de zogeheten ecologische verbindingzone. Uitbouw van de in deze visie geponeerde groene-as-gedachte kan verder plaatsvinden door facilitering van de verbindingssystemen betreffende de landgoederen Weleveld, Almelo, Twickel (WAT-projecten) en het op revitalisering van het platteland gerichte provinciale reconstructieplan Hart van Twente, dat onder meer het gehele grondgebied van Borne regardeert.

Bij het profileren van (de toeristische functie van) Borne past uiteraard ook vergroting van de aantrekkelijkheid van het centrum in termen van onder meer passende vormgeving en inrichting van de openbare ruimte gericht op ontmoeting en cultuuruitingen. Ook kleinschalige horecavoorzieningen in het centrum en in het buitengebied zullen daaraan een bijdrage moeten leveren.

4. HOE PAKKEN WE HET AAN?

4.1 SAMENWERKING

Juist op het kruispunt van rode en groene as geldt dat ontwikkelingen in de omgeving bepalend zijn voor de eigen ontwikkelingsmogelijkheden. Borne kiest voor samenwerking in bestuurlijke zin, maar ook voor samenwerking tussen het gemeentelijk apparaat en de Bornse gemeenschap. Een en ander stelt eisen aan bestuur en apparaat en aan de samenwerkingspartners. Daarover gaat dit afsluitend hoofdstuk.

4.2 INTERACTIEVE BELEIDSVORMING

Bedrijfsleven, verenigingsleven en maatschappelijke instellingen zullen participatief bij de beleidsontwikkeling worden betrokken. Dat is meer en anders dan "inspraak geven". Het betekent het tijdig gebruikmaken van kennis en inzichten die bij partijen leven, zonder de politiek-bestuurlijke eindverantwoordelijkheid te verleggen. Het veronderstelt de bereidheid van partijen om de discussie open te voeren en ruimte te laten voor creativiteit. Het gemeentebestuur zal daarbij gebruikmaken van de bestaande netwerken met maatschappelijke organisaties en instellingen, het lokale bedrijfs- en verenigingsleven. Waar nodig, zal uitbouw van die netwerken worden gestimuleerd. De consultatie van de bevolking, die tussentijds bij de totstandbrenging van deze vernieuwde visie gehouden wordt, past in dit kader.

Overigens zullen ook mede-overheden in vormen van interactieve beleidsontwikkeling worden betrokken.

4.3 BESTUURLIJKE SAMENWERKING

Bestuurlijke samenwerking in heel Twente blijft een must. Nu de posities zijn bepaald, wil Borne zich sterk maken om de noodzakelijke samenwerking ook feitelijk gestalte te geven. We zoeken die samenwerking meer in netwerkrelaties rond kennisknooppunten dan in formele, vaak logge, structuren. Voor Borne staat vast dat resultaten op het gebied van verkeer, OV, RO (bedrijfsterreinen), economische ontwikkeling, recreatie en toerisme, en sociale voorzieningen alleen via bestuurlijke samenwerking tot een optimaal resultaat kunnen worden geleid. In die bestuurlijke samenwerking zal ook de provincie een rol spelen.

Samenwerking op RO- en verkeersgebied met de vier gemeenten uit de Netwerkstad verdient aparte aandacht. Het doorsnijden van waardevolle natuur- en landschapsgebieden, maar ook het doorklieven van woonkernen ten behoeve van noodzakelijke ontsluitingsroutes moet worden voorkomen. Dit vergt echter uiteindelijk een bovenlokale afweging.

Borne acht zich zeer wel in staat om de regie te voeren over de realisatie van de Vinex-taakstelling. Aan Hengelo is aangeboden om te zoeken naar een rolverdeling tussen de gemeenten, zodat de bij Hengelo aanwezige kennis en kunde op het gebied van planontwikkeling en planrealisatie constructief kan worden benut. Borne wil daar ook voor betalen.

Borne staat een niet vrijblijvende samenwerking voor ogen die ook raakt aan regionaal grondbeleid. Borne is daarbij verantwoordelijk voor het bestemmingsplan, na of in overleg met Hengelo en is bereid tot overleg over de financiële aspecten van de exploitatiefase. Te denken valt aan het meebetalen aan de Hengelose infrastructuur, die mede ten behoeve van de betreffende Bornse plannen wordt gerealiseerd.

Zoals eerder in deze visie aangegeven, wil Borne zich met name sterk maken voor het in regionaal verband verder ontwikkelen van de Twentse functie op het terrein van toerisme en recreatie.

4.4 BESTUURLIJKE EN AMBTELIJKE OPSTELLING VANUIT BORNE

De visie is ambitieus. Borne claimt een eigen rol binnen de Netwerkstad en wil samen met de partners daarin de ambitie verwezenlijken. Dat veronderstelt ook de nodige aanpassingen in de tot nu toe gebruikelijke opstelling van bestuur en ambtelijke organisatie. Daarover gaan de afsluitende paragrafen van deze visie.

4.4.1 Bestuur

Vooropstaat dat het bestuur (raad en college) bereid zijn permanent het elan uit te stralen dat bij deze ambitie hoort.

De opstelling van portefeuillehouders zal meer en meer verzakelijken en zich richten op bevolkingsgroepen in plaats van op individuen. Een wijk- en kernengerichte benadering zal eraan bijdragen dat er sprake is van een integrale benadering van de beleidsuitvoering. Die zal ook impulsen genereren voor het totstandkomen van integraal gemeentelijk beleid. Portefeuillehouders zullen minder dan tot nu toe gefocust zijn op hun beleidssectoren en meer op de relaties van beleidssectoren in hun totaliteit. Minder non-interventiegedrag en meer gezamenlijke beleidsverantwoordelijkheid. De met het te voeren beleid beoogde maatschappelijke effecten zullen waar mogelijk in meetbare termen moeten worden gedefinieerd, alleen dan kan de (in omvang toegenomen) raad het beoogde controleren op hoofdlijnen, effectief verrichten.

4.4.2 Ambtelijke organisatie

Het ambtelijk apparaat heeft de afgelopen onzekere jaren goed gefunctioneerd, maar in afwachting van beslissingen van hogerhand over de bestuurlijke organisatie in Twente, is er bewust weinig expliciete aandacht geschonken aan de structuur van de ambtelijke organisatie. Binnenkort zal tegen de achtergrond van de Bornse ambitie nader worden bezien welke de consequenties zijn voor opstelling, organisatie en werkwijzen van de ambtelijke organisatie.

Vertrekpunt daarvoor is een hoogwaardig, flexibel, bedrijfsmatig opererend apparaat dat de nieuwe taken adequaat kan oppakken. Een ambtelijk apparaat wordt gekenmerkt door:

- specialistische capaciteit en managementcapaciteit in eigen huis voor het voeren van de regie van uitbestede werkzaamheden
- enkele generalisten, gericht op ontwikkeling en bewaking van integraal beleid
- permanente beoordeling van nut en noodzaak van zelf doen versus uitbesteden
- kwalitatief hoogwaardige vakmatige, toekomstgerichte toerusting van medewerkers en aandacht voor employability
- versterking van projectmatig werken
- klant- en samenwerkingsgerichtheid
- verantwoordelijkstelling (contractmanagement, mandatering, periodieke voortgangsrapportages, etc.)
- korte lijnen.

BIJLAGE

TOETSSTENEN VOOR HET HARDMAKEN VAN DE VISIE

BORNE NIEUW

In deze bijlage worden de voornaamste elementen uit de visie opgesomd. Per element wordt de ambitie (wat willen we gaan doen?) en het waartoe (welk effect willen we bereiken?) omschreven. De inspanning die we ons daartoe willen getroosten, respectievelijk het resultaat waartoe we ons willen verplichten, komt vervolgens onder "Aard van de inspanning" aan de orde.

Bijlage: Toetsstenen voor het hardmaken van de visie: BORNE NIEUW		
WAT	WAARTOE	AARD VAN DE INSPANNING
1. <i>Groeien met blijvende aandacht voor behoud van kenmerken van kleinschaligheid in een groene omgeving</i>	Behoud leefbaarheid van Borne, alternatief biedend voor toenemende verstedelijking van de regio	De overige in dit overzicht genoemde acties staan uiteindelijk alle in het teken van deze hoofddoelstelling
2. <i>Versterken toeristische functie, benutten unieke positie van Borne op kruispunt van rode en groene as</i>	Profileren als serieuze partner in regionaal verband, die zich richt op regionaal toeristische/recreatieve functie en vanuit die positie ook pal staat om de groene verbinding van Oost naar West blijvend in stand te houden	Versterken van de toeristische functie binnen de eigen organisatie. Daartoe budget beschikbaar stellen. Primair richten op handhaving en uitwerking ecologische verbindingzone. Streven naar vestiging hoofdkantoor Twentse VVV op aantrekkelijke locatie in Borne
3. <i>Zoeken naar mogelijkheid van het ontwikkelen op Borne's grondgebied van een recreatief- sportieve voorziening met regionale uitstraling</i>	Feitelijke ondersteuning van de geuite ambitie om een regionale rol te spelen bij het verweven van de groene functie in een verstedelijkende regio	Verkenning van mogelijkheden om met private partners een dergelijke voorziening te realiseren en te exploiteren. Specificatie van de aard van de voorziening. Behoeftonderzoek, financieringsconstructie, etc.
4. <i>Participeren in projectontwikkeling met het oog op beïnvloeden winkelbestand</i>	Binnen de regio heeft Borne een onderscheidend winkelaanbod, hetgeen de aantrekkelijkheid van Borne als te bezoeken gemeente vergroot, in combinatie met de geambieerde toeristisch-recreatieve functie-uitbouw. Borne wil een regiefunctie vervullen bij de accentverlegging in het winkelaanbod: van ketenfilialen naar specialiteitenzaken	We gaan een inspanningsverplichting aan om een marktrol op ons te nemen In een publiek-private samenwerkingsconstructie wordt door de gemeente, in een nader te bepalen zodanige financiële risicodragende omvang deelgenomen, dat er sprake is van evenwicht tussen aanvaardbaar risico en mate van beïnvloeding van het winkelbestand. Ook het in eigendom verwerven van panden en het met behulp van private deskundigen gericht verhuren of in lease geven van deze panden aan door de gemeente geselecteerde ondernemers in de detailhandel, zal worden overwogen
5. <i>Vraaggestuurd bouwen met aandacht voor duurzaamheid</i>	Voorkomen van het creëren van een onvolgende op de vraag afgestemd aanbod	Binnen de context van de regionale bouwopgave zal Borne streven naar vraaggestuurd bouwen (daarbij overigens de landelijke bouw-

Bijlage: Toetsstenen voor het hardmaken van de visie: BORNE NIEUW		
WAT	WAARTOE	AARD VAN DE INSPANNING
van het resultaat	Daarbij aandacht voor zodanige bouw dat ook na verloop van jaren nog sprake is van een aantrekkelijk duurzaam woningenbestand dat met relatief eenvoudige aanpassingen kan worden afgestemd op een dan veranderde vraag Afstemmen van aard van de woningen met de te creëren woonomgeving en het daarin te realiseren voorzieningenpakket	kwaliteitsregels in acht nemend). De onder de eigen bevolking levende vraag (maar met name ook die van jongeren) zal worden geïnventariseerd en zwaarwegend worden meegenomen in de te ontwikkelen plannen
6. Het centrum van Borne wordt <i>autoluw</i>	Bereikbaarheids- en belevingsmogelijkheden van centrum vergroten. Vergroten verkeersveiligheid	Aanleg voet- en fietspaden. Parkeervoorzieningen rond centrum. Blijvende bevoorradingsbereikbaarheid. Op termijn uitbreiding van het autoluwe deel van het centrum
7. <i>Geen</i> ontwikkeling van <i>nieuwe bedrijfsterrinen</i> voor 2015, anders dan de thans geplande	Toeristisch-recreatieve imago dat wordt nagestreefd, verdraagt geen verdere opoffering van groene gebieden	Het bestuur zal zich hiertoe inspannen en binnen de regio duidelijk maken dat verdere uitbreiding van regionale bedrijfsterrinen niet op grondgebied van Borne mag plaatsvinden
8. <i>Voorzieningenpakket</i> handhaven qua aard en uitbreiden qua schaalbehoefte	Scala van voorzieningen wordt als toereikend beschouwd. Bevolkingstoename vergt wel uitbreiding per voorziening	Per voorziening zal worden bezien op welk moment welke uitbreiding gewenst is. Voor voorzieningen die nu niet tot het pakket van Borne behoren, zal de mogelijkheid in beschouwing worden genomen mee te liften met bestaande soortgelijke voorzieningen in de regio (toetsen op kwaliteit, bereikbaarheid en kosten) Borne streeft ernaar om de ligging van de gemeente, centraal in het stedenbandgebied, uit te buiten en dienstverlenende zin te versterken om waar mogelijk bestaande regionale voorzieningen een aantrekkelijke locatie binnen Borne te bieden
9. Gebruiker van voorzieningen gaat waar mogelijk meer bijdragen aan de <i>kostendekking van die voorziening</i>	Medeverantwoordelijk stellen van subsidiënten voor de hoogte van de aan de voorziening verbonden kosten Demping van verdere toename van gemeentelijke belastingen en heffingen. Een en ander zonder het principe "de gebruiker betaalt" tot onwrikbaar dogma te verheffen	De kosten van voorzieningen zullen van gemeentelijke kant meer inzichtelijk worden gemaakt. Per voorziening zal worden bezien welke bijdrage van de gebruiker kan worden verlangd, met inachtneming van een hardheidsclausule in de vorm van een vangnet voor hen (individuen en/of instellingen en verenigingen) die als gevolg van het te stellen tarief "buiten de boot zouden vallen"
10. <i>Provinciale weg verleggen</i>	Vermijden van een fysieke tweedeling van Borne	Planstudies rond verlegging, verdieping provinciale weg in relatie met rondweg worden ontwikkeld en in goed overleg met betrokken instanties en bevolking, nader uitgewerkt
11. <i>Werkwijzen bestuur en ambtelijke ondersteuning</i> afstemmen op de geuite inhoudelijke ambitie	De dialoog met de bevolking moet worden geïntensiveerd. Kwaliteit van de producten en het serviceniveau dienen een afspiegeling te zijn van de geuite inhoudelijke ambitie	Interactieve beleidsvorming wordt toegepast. Werkwijzen en kwaliteit van het gemeentelijk apparaat worden aangepast aan de uit de inhoudelijke taakstelling voortvloeiende eisen. Een veranderingstraject wordt in 2001 ingezet